

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

DIREKTORAT ZA JAVNO NAROČANJE

Sektor za sistem javnega naročanja

Tržaška 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 18 80

F: 01 478 83 31

E: gp.mju@gov.si

www.mju.gov.si

Številka: 430-1/2021/1

Datum: 25. 11. 2021

Zadeva: Tolmačenje javnonaročniške zakonodaje

Predmet: Spremembe pogodb in rast cen na trgu

Ministrstvo za javno upravo, Direktorat za javno naročanje je v preteklih letih že sprejelo in objavilo štiri stališča, vezana na institut spremembe pogodbe o izvedbi javnega naročila, vendar na podlagi prejetih pobud za novo, posodobljeno in vsestransko uporabljivo stališče v nadaljevanju podajamo sistematično pojasnilo dovoljenih sprememb pogodb zaradi dviga cen blaga, surovin in storitev in vseh okoliščin, ki jih je v tem segmentu treba upoštevati. Kljub že izdanim stališčem se v izogib nejasnostim in zaradi večje preglednosti v nadaljevanju nanje ne sklicujemo, temveč vse relevantne informacije in pojasnila navajamo ponovno.

1. Splošno o spremembah pogodb v primeru sprememb / rasti cen

Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15 in 14/18, v nadaljevanju: ZJN-3) je glede na pravila Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 97/07- UPB1, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631, v nadaljevanju: OZ) *lex specialis*, javno-naročniška razmerja kot taka pa izvirajo iz kogentnih določb ZJN-3, kar pomeni, da je presoja dopustnih sprememb podvržena režimu 95. člena ZJN-3.

Spremembe pogodbeno dogovorjenih cen je zato treba presojati z vidika ZJN-3 in OZ, kot je pojasnjeno v nadaljevanju. V vsakem primeru pa je treba to presojo opraviti upoštevaje okoliščine posameznega primera, predvsem v odvisnosti od pogodbenih določil posamezne pogodbe, zlasti ali pogodbeni določila morebiti urejajo, katera od pogodbenih strank krije povečanje pogodbene cene v primeru nastopa različnih okoliščin. Kadar pogodba o izvedbi javnega naročila ne določa, katera izmed strank krije povečanje cen (iz kakršnega koli razloga), je odločitev o tem praviloma prepuščena pogodbenim strankam. Opozarjamo, da je ureditev tega vprašanja za pogodbene stranke javnonaročniških pogodb neizogibna, saj plačilo opravljenih storitev oziroma dobav blaga v zneskih, ki so drugačni od tistih, predvidenih v pogodbi, načeloma ni dopustno, oziroma je dopustno le ob izpolnjenih zakonskih predpostavkah. Pri tem je naloga posameznega naročnika, da iz pravnega vidika ugotovi, katera pogodbeni stranka mora v skladu z določili pogodbe oziroma morebitnimi drugimi dejanskimi okoliščinami nositi posledice povišanja cen oziroma ali jih sploh mora. Namreč, v javnem naročanju velja, da se cena oblikuje v postopku javnega naročila, pri čemer je ponudnik kot skrben gospodar dolžan pri sestavi svoje ponudbene cene upoštevati tudi vsa morebitna tveganja, ki se jih ob pripravi ponudbe že lahko pričakuje. Le izjemoma se ponudnik lahko sklicuje na spremenjene okoliščine oziroma na povečana tveganja, stališče o tem pa je že zavzelo tudi Vrhovno sodišče RS v Sodbi III Ips 154/2015 kjer je med drugim pojasnilo, da »*Spreminjanje cen na trgu morajo in morejo stranke upoštevati v primeru vestnega in skrbnega ravnanja. Ker je na spremembe cen torej treba računati, se v primeru*

normalnega poslovnega rizika na neke normalne oziroma predvidljive spremembe cen stranka v okviru spremenjenih okoliščin ne more uspešno sklicevati».

Glede presoje z vidika OZ in ZJN-3 pojasnjujemo tudi, da je pogodba o izvedbi javnega naročila pogodba civilnega prava, ki je od sklenitve dalje podrejena pravilom pogodbenega prava, za katerega je značilna pogodbeni svoboda, ki izhaja iz načela avtonomije volje strank. Pogodbena svoboda pa pri teh pogodbah ne more biti absolutna in je zaradi zasledovanja ciljev javnega naročanja, s pravom javnih naročil omejena.

Pravila presoje z vidika OZ pa se v primerih, ko gre za pogodbe o izvedbi javnega naročila dobave blaga ali izvedbe storitve, razlikujejo od pravil, ko gre za pogodbe o izvedbi javnega naročila gradnje (gradbena pogodba).

2. Pogodbe za blago in storitve

V obligacijskem pravu velja pravilo *pacta sunt servanda*, pri pogodbah, katerih obveznost je denarna (denarne obveznosti, 371. člen OZ) pa velja tudi načelo monetarnega nominalizma (ki pri gradbenih pogodbah ne velja). Slednje pomeni, da je pri npr. kupoprodajni pogodbi naročnik dolžan plačati toliko enot denarja, kot je bilo to dogovorjeno s pogodbo. Povedano drugače, monetarni nominalizem ne predvideva sprememb cen, je pa določba dispozitivne narave, kar pomeni, da se lahko pogodbeni strani dogovorita drugače tako, da v pogodbo vključita enega od možnih načinov valorizacije denarnih obveznosti. V kontekst slednjih pa lahko uvrstimo tako opcije po prvem odstavku 95. člena ZJN-3, kot tudi morebitno uporabo Pravilnika o načinih valorizacije denarnih obveznosti, ki jih v večletnih pogodbah dogovarjajo pravne osebe javnega sektorja (Uradni list RS, št. 1/04) ali načine opredeljene v 372. členu OZ. Če nič od tega ni določeno, po OZ velja, da je treba plačati toliko, kolikor je bilo dogovorjeno. Zaradi veljavnosti klavzule *rebus sic stantibus* (spremenjene okoliščine) pa obligacijsko in javnonaročniško pravo poznata tudi rešitev za situacije, ko je izpolnitev otežena, in sicer tako v obliki spremembe pogodbe kot v obliki njene razveze.

2.1. Splošna obligacijska pravila za razvezo ali spremembo pogodbe

Presojo v primeru pogodb za blago / storitve tako najprej opredeljujemo z vidika OZ. Ta v 112. členu določa predpostavke za razvezo ali spremembo pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin, pri čemer se te nanašajo predvsem na razvezo pogodbe, vendar pa lahko nastop spremenjenih okoliščin po teh predpostavkah rezultira tudi v sporazumni spremembi pogodbe. OZ namreč s ciljem, da če je volja pogodbenih strank, da se vsebina pogodbe upošteva spreminjene okoliščine spremeni in prilagodi tako, da pogodba še naprej ostane v veljavi, v četrtem odstavku določa, da se pogodba ne razveže, če druga stranka ponudi ali privoli, da se ustrezni pogodbeni pogoji pravično spremenijo.

Predmetni člen tako določa, da če po sklenitvi pogodbe nastanejo okoliščine, ki otežujejo izpolnitev obveznosti ene stranke, ali če se zaradi njih ne da doseči namena pogodbe, v obeh primerih pa v tolikšni meri, da pogodba očitno ne ustreza več pričakovanjem pogodbenih strank in bi jo bilo po splošnem mnenju nepravilno ohraniti v veljavi takšno, kakršna je, lahko stranka, ki ji je izpolnitev obveznosti otežena, oziroma stranka, ki zaradi spremenjenih okoliščin ne more uresničiti namena pogodbe, zahteva razvezo pogodbe. Nadalje je v drugem odstavku omenjenega člena določeno, da razveze pogodbe ni mogoče zahtevati, če bi morala stranka, ki se sklicuje na spreminjene okoliščine, ob sklenitvi pogodbe te okoliščine upoštevati ali če bi se jim lahko izognila oziroma, če bi njihove posledice lahko odklonila. Stranka, ki zahteva razvezo pogodbe, se ne more sklicevati na spreminjene okoliščine, ki so nastale po izteku roka,

določenega za izpolnitev njene obveznosti. Pri tem pa se pogodba ne razveže, če druga stranka ponudi ali privoli, da se ustrezni pogodbeni pogoji pravično spremenijo.

Glede spremenjenih okoliščin in očitnega nesorazmerja (vezano na 112. člen OZ) je Vrhovno sodišče RS presojalo v Sodbi III Ips 154/2015 in med drugim povedalo, da »V načelo pacta sunt servanda je lahko poseženo v primerih, ko je zlom nepremičninskega trga časovno umeščen med sklenitveno in izpolnitveno fazo. Splošno znano dejstvo je, da so se v zadnjem četrtletju leta 2008 zaradi svetovne gospodarske krize razmere na trgu spremenile, vendar pa OZ in sodna praksa v zvezi s spremenjenimi okoliščinami, na katere se sklicuje tožeča stranka, zahteva, da morajo biti te nepredvidljive in nepričakovane, torej da z njimi ni mogoče računati. Spreminjanje cen na trgu morajo in morejo stranke upoštevati v primeru vestnega in skrbnega ravnanja. Ker je na spremembe cen torej treba računati, se v primeru normalnega poslovnega rizika na neke normalne oziroma predvidljive spremembe cen stranka v okviru spremenjenih okoliščin ne more uspešno sklicevati. Drugače pa je, če gre za takšno intenziteto sprememb, ki stranko prizadene v takšni meri, da ima naravo očitnega nesorazmerja, neekvivalentnosti vzajemnih pogodbenih dajatev«. Predmetna sodba se sklicuje tudi na sodbo II Ips 633/95, v kateri je med drugim zapisano: "Revizijsko sodišče ne sprejema stališča, da je bilo ob sklepanju najemne pogodbe v marcu 1987 mogoče pričakovati tako inflacijo, do kakršne je dejansko prišlo v naslednjih letih."

Vse navedeno nakazuje na to, da je od okoliščin posameznega primera odvisna presoja, ali je zahteva za razvezo pogodbe po 112. členu OZ upravičena ali ne. Okoliščine, ki morajo biti izpolnjene za razvezo pogodbe, so podobne okoliščinam, ki so predpostavka za spremembo pogodbe, zato lahko pod posebnimi pogoji pride tudi do spremembe pogodbe in s tem prilagoditve razmerja spremenjenim okoliščinam.

OZ torej daje podlago tako za razvezo pogodbe kot za njeno spremembo, pri čemer pa je v obeh primerih vprašanje, ali je na tej podlagi to dovoljeno tudi z vidika kogentnih pravil javnega naročanja, kar je pojasnjeno v nadaljevanju.

2.2. Pravila javnega naročanja glede spremembe pogodb

Dovoljene spremembe pogodb o izvedbi javnega naročila (oziroma okvirnih sporazumov) ureja ZJN-3 v 95. členu. Ta člen določa, kdaj se lahko pogodba o izvedbi javnega naročila spremeni brez novega postopka javnega naročanja, med drugim je to dopustno tudi v naslednjih primerih:

- **če je sprememba, ne glede na njeno denarno vrednost, predvidena v prvotni dokumentaciji** v zvezi z oddajo javnega naročila v jasnih, natančnih in nedvoumnih določbah o reviziji, ki lahko vključujejo določbe o reviziji cen, ali opcijah. V takih določbah morajo biti navedeni obseg in vrsta možnih sprememb ali opcij ter pogoji, pod katerimi se lahko uporabijo, ne smejo pa biti predvidene spremembe ali opcije, ki bi spremenile splošno naravo pogodbe o izvedbi javnega naročila (1. točka prvega odstavka 95. člena ZJN-3).

Ta možnost je uporabljiva le v primeru, ko bi naročnik v razpisni dokumentaciji in vzorcu pogodbe v naprej jasno in nedvoumno predvidel, da se v primeru spremembe cen na trgu, spremeni pogodbeni cena, hkrati pa bi predvidel tudi možen način in obseg sprememb, višino slednjih pa bi upošteval tudi že pri izračunu ocenjene vrednosti.

- **če je sprememba potrebna zaradi okoliščin, ki jih skrben naročnik ni mogel predvideti**, in sprememba ne spreminja splošne narave javnega naročila (3. točka prvega odstavka 95. člena ZJN-3).

V tem primeru je pri vprašanju ali je dopustno, da se cene po sklenjenih pogodbah spremenijo na način, da se cene blaga povišajo za odstotek zvišanja cen na trgu, potrebno odgovoriti, da 3. točka prvega odstavka 95. člena ZJN-3 dovoljuje spremembo, ki je nastala zaradi okoliščin, ki jih skrben naročnik ni mogel predvideti. Na drugi strani pa to pomeni, da mora iti za takšno situacijo, kjer se ponudnik lahko utemeljeno sklicuje na spremenjene okoliščine (že zgoraj pojasnjene), saj v primeru monetarnega nominalizma (če ni določeno kaj drugega oz. se stranki nista dogovorili drugače), OZ ne predvideva možnosti spremembe cen. Ker pa OZ, v primeru, da dobavitelj oz. izvajalec predlaga razvezo zaradi spremenjenih okoliščin, dopušča, da naročnik predlaga oz. privoli v to, da se ustrezni pogodbeni pogoji pravično spremenijo (v tem primeru cena), je z vidika ZJN-3 to v tem segmentu mogoče, vendar le do tiste razlike v ceni, ki je kot razlika na trgu dokazljiva, le za tiste elemente, za katere se je dejansko povečala, le za čas od nastanka višjih cen in obvestila dobavitelja oz. izvajalca o tem (in ne od začetka veljavnosti pogodbe) in seveda le za primere, ki jih dobavitelj oz. izvajalec ni mogel predvideti v času oddaje ponudbe, saj, kot je navedlo Vrhovno sodišče (glejte sodbo zgoraj) morajo in morejo stranke spreminjanje cen na trgu upoštevati v primeru vestnega in skrbnega ravnanja. Ker je na spremembe cen torej treba računati, se v primeru normalnega poslovnega rizika na neke normalne oziroma predvidljive spremembe cen stranka v okviru spremenjenih okoliščin ne more uspešno sklicevati.

- **če sprememba ne glede na njeno vrednost ni bistvena** (5. točka prvega odstavka 95. člena ZJN-3).

V četrtem odstavku 95. člena pa ZJN-3 natančneje opredeljuje tudi pogoje, kdaj sprememba pogodbe o izvedbi javnega naročila šteje za bistveno. Ta je bistvena, če se zaradi nje pogodba znatno razlikuje od prvotno oddanega javnega naročila. V vsakem primeru pa sprememba šteje za bistveno tudi, če pogoje, ki bi, če bi bili del prvotnega postopka javnega naročanja, omogočili udeležbo drugih kandidatov kot tistih, ki so bili prvotno izbrani, ali sprejem druge ponudbe kot tiste, ki je bila prvotno izbrana, ali pa bi k sodelovanju v postopku javnega naročanja pritegnili še druge udeležence; ali če sprememba spreminja ekonomsko ravnotežje pogodbe o izvedbi javnega naročila v korist izvajalca na način, ki ni bil predviden v prvotni pogodbi.

V tem segmentu je treba pojasniti, da če je ponudnik vnaprej seznanjen z določbami glede oblikovanja cene, morebitno fiksnostjo le-te ipd., in ni predvidena nobena opcija v skladu s 1. točko prvega odstavka 95. člena ZJN-3, potem bi dopustitev spremembe pogodbe v delu, ki opredeljuje dogovorjeno ceno blaga, glede na določila ZJN-3, štela za neutemeljeno, in sicer iz razloga morebitne spremembe ekonomskega ravnotežja pogodbe v korist izvajalca.

2.3. Povzetek

Na podlagi navedenega bi torej bilo mogoče pogodbo o izvedbi javnega naročila zaradi povišanja cen blaga in storitev spremeniti brez novega postopka oddaje javnega naročila (ob predpostavki, da naročnik morebitnega dovoljenega zvišanja cen blaga ni vnaprej jasno in nedvoumno predvidel v razpisni dokumentaciji in vzorcu pogodbe in ni mogoča uporaba primera iz 1. točke prvega odstavka 95. člena ZJN-3) v skladu s 3. točko prvega odstavka 95. člena ZJN-3, vendar le, če lahko naročnik utemelji nastanek spremembe zaradi okoliščin, ki jih kot skrben naročnik ni mogel predvideti in le, če povišanje cen na strani ponudnika predstavlja takšno spremembo, da se lahko utemeljeno sklicuje na 112. člen OZ.

Če pogodba povišanja cen ne ureja in sprememba pogodbe tudi glede na 95. člen ZJN-3 ne bi bila mogoča, povišanje pa predstavlja tako visoko vrednost, da bi bilo pogodbo nepravilno ohraniti v veljavi (112. člen OZ), lahko izvajalec predlaga razvezo pogodbe. Ker pa bi takšna napoved razveze pomenila, da pogodba ne bo realizirana kot je bila dogovorjena in bi to

predstavljalo bistveno spremembo javnega naročila, kar bi terjalo nov postopek javnega naročila, pa dodajamo, da ima naročnik v tem primeru možnost odstopa od pogodbe, saj 96. člen ZJN-3 določa, da lahko naročnik med veljavnostjo pogodbe o izvedbi javnega naročila ne glede na določbe zakona, ki ureja obligacijska razmerja, odstopi od pogodbe med drugim tudi v primeru, ko je bilo javno naročilo bistveno spremenjeno, kar terja nov postopek javnega naročanja. To daje pravno podlago naročniku, da v tem primeru sprejme predlagano razvezo in posledično pride do sporazumnega prenehanja (razveze) pogodbe.

Tako svetujemo, da naročnik v takšnih primerih, torej, ko bi povišanje predstavljalo tako visoko vrednost, da bi bilo pogodbo nepravilno ohraniti v veljavi (112. člen OZ), in nobene od zgoraj navedenih možnih sprememb pogodbe niso izvedljive, sprejme predlog za razvezo pogodbe, od pogodbe odstopi in izvede nov postopek. V kolikor se naročnik in izvajalec dogovorita za tovrstno prekinitve pogodbe, je primerno, da se določi odpovedni rok, ki naročniku omogoča, da izvede novo javno naročilo za predmetno blago oz. storitev ter se predhodna pogodba prekine (še) ob oddaji novega javnega naročila oziroma podpisu nove pogodbe (oziroma okvirnega sporazuma).

Če sprememba cene ni mogoča in če niso izpolnjene okoliščine za razvezo pogodbe, bi morali obe pogodbeni stranki izpolniti svoje obveznosti, kot so bile dogovorjene, in sicer ne zgolj z vidika določenih cen ampak tudi npr. glede rokov dobav. Če takih izpolnitev ni ali niso pravočasne, pa OZ daje tudi različne pravne podlage za odstop od pogodbe zaradi njene neizpolnitve (103. do 111. člen OZ).

3. Gradbene pogodbe

Glede vpliva sprememb cen v gradbenih pogodbah veljajo glede na kupoprodajne pogodbe oz. pogodbe za dobavo blaga ali izvedbo storitev, posebna pravila.

Tudi v primeru gradbenih pogodb je spremembe pogodbeno dogovorjenih cen treba presojati tako z vidika OZ kot ZJN-3, ki možnost spremembe pogodbe med njenim izvajanjem opredeljuje v 95. členu. V vsakem primeru pa je treba to presojo opraviti upoštevaje okoliščine posameznega primera ter tudi morebitno (ne)vklučitev Posebnih gradbenih uzanc (PGU) ali določil FIDIC pogodb.

Kot že pojasnjeno, je v primeru pogodb za dobavo blaga ali izvedbo storitev treba presojo opraviti na podlagi 112. člena OZ (spremenjene okoliščine), kjer pri npr. bistvenem povečanju cen oziroma pravilneje povedano, pri nastanku okoliščin, ki otežujejo izpolnitev obveznosti ene stranke ali se zaradi njih ne da doseči namena, v vsakem primeru pa, če pogodba ne ustreza več pričakovanjem in bi jo bilo nepravilno ohraniti v veljavi, stranka, ki ji te okoliščine predstavljajo težavo (npr. dobavitelj), predlaga razvezo pogodbe, druga stranka (npr. naročnik) pa po tem predlogu lahko na to pristane ali predlaga ustrezno spremembo (če je ta dopustna). Pri gradbenih pogodbah veljajo posebna pravila, pri čemer izpostavljamo 655. in 656. člen OZ, ki na podlagi dolgoletne sodne prakse veljata v delu, kjer sta glede na splošno pravilo 112. člena specifična (*lex specialis*), česar pa ne urejata, se presoja skladno s 112. členom OZ. To pomeni, da je pri gradbenih pogodbah v primeru spremenjenih okoliščin princip ravnanja obrnjen in stranka, ki ji sprememba okoliščin (v tem primeru sprememba cen) predstavlja težavo, zahteva zvišanje cen (to se imenuje tudi zakonska valorizacija). Šele če druga stranka (naročnik) na to ne pristane, ima pravico (naročnik) odstopiti od pogodbe. Pri tem, kako se upošteva sprememba cene in do kakšne višine, pa moramo pri gradbenih pogodbah po OZ ločiti več situacij, in sicer situacijo, kjer sta pogodbeni stranki dogovorili pravila glede spremembe cene, tisto, kjer takega dogovora ni in situacijo, kjer sta stranki določili, da se cena za dela ne bo spremenila (fiksna oz. nespremenljivost cen). V pravu javnega naročanja pa sta mogoči samo dve situaciji, in sicer da

so spremembe cen v naprej dogovorjene ali pa so cene nespremenljive (fiksne) in se praviloma ne smejo spremeniti, razen izjemoma, kot je pojasnjeno v nadaljevanju.

ZJN-3 namreč določa, da izračun ocenjene vrednosti javnega naročila temelji na celotnem plačljivem znesku brez DDV, kakor ga oceni naročnik, vključno s katero koli opcijo in morebitnimi podaljšanji naročil, kakor je izrecno navedeno v dokumentaciji v zvezi z oddajo javnega naročila, zaradi česar mora naročnik morebitne vplive sprememb cen na trgu predvideti oz. dogovoriti način ravnanja v primeru tovrstnih sprememb. Če tega ne stori, kasneje opcij (kot način valorizacije cen) ne more upoštevati, saj to pravilo zahteva, da mora naročnik vnaprej upoštevati tudi možnosti valorizacij. V okviru metod za izračun ocenjene vrednosti je tudi posebno pravilo za javno naročilo gradenj, kjer mora naročnik upoštevati vse stroške gradnje, kar pomeni, da mora v naprej predvidevati tudi vse možnosti, kot jih v ta namen določa tudi OZ v okviru dispozitivnih norm (655. člen).

Zato v pravu javnih naročil, kjer pogodbeni svoboda ni absolutna, velja, da se v postopkih javnega naročanja cene (pogodbe) ne smejo spreminjati izven dopustnih meja, ki jih dovoljuje ZJN-3, ta pa dopušča spremembo (v smislu valorizacij ali opcij) le, če je v naprej predvidena (vrednostno celo neomejeno), iz česar je primerno zaključiti, da se mora tudi pri gradbenih pogodbah naročnik odločiti, ali in kako bo upošteval in uredil morebitne spremembe (cen), če tega ne stori, pa se šteje, da so dogovorjene cene fiksne.

➤ **Dogovorjena pravila glede spremembe cene**

Stranki pogodbe oz. v primeru javnih naročil že naročnik ob pripravi vzorca gradbene pogodbe lahko predvidi možne opcije ali revizije cen ter načine, višino in časovne elemente uskladitve. Takšne predvidene spremembe cen z vidika ZJN-3 umestimo v prvo točko prvega odstavka 95. člena, pod pogojem, da so bile ustrezno upoštevane tudi pri izračunu ocenjene vrednosti. Dogovor o fiksni ceni pa ne pomeni dogovora glede spremembe cene, kot jo opredeljujemo v tej točki. Če stranki dogovorita, da je cena fiksna, to pomeni, da nista dogovorili načina oziroma pravil glede spremembe cene, temveč le, da je cena nespremenljiva (fiksna cena), kar ureja 656. člen OZ in je pojasnjeno v nadaljevanju.

➤ **Fiksna cena**

Če je v pogodbi dogovorjeno, da je cena fiksna, tak dogovor sicer velja, vendar le, če se cene za elemente, na podlagi katerih je bila določena, niso zvišale toliko, da bi morala biti cena za dela več kot za 10% višja (v poprečju in ne zgolj za posamezne elemente pogodbe). V tem primeru pa lahko izvajalec zahteva razliko v ceni, vendar le nad 10%. Tega pa ne more zahtevati, če je prišel v zamudo in so se cene zvišale po tem, ko je bil v zamudi.

Ker pa gre v primeru 656. člena OZ za tako imenovano zakonsko valorizacijo, jo lahko umestimo v prvo točko prvega odstavka 95. člena ZJN-3, če je bila upoštevana tudi v ocenjeni vrednosti.

Glede na to, da je zahteva na podlagi 656. člena OZ mogoča za povišanja, ki jih ni bilo mogoče predvideti ob podpisu pogodbe in da se lahko uporabi samo, če v pogodbi ni dogovora o spremembi cen (kar sicer zapade pod prvo točko prvega odstavka 95. člena ZJN-3 kot pojasnjeno zgoraj), bi lahko v kontekstu dovoljenih sprememb pogodbe to aplicirali tudi na tretjo točko prvega odstavka 95. člena ZJN-3, ki spremembo pogodbe dovoljuje, če je ta sprememba potrebna zaradi okoliščin, ki jih skrben naročnik ni mogel predvideti. Glede na to, da ponudbene cene nastanejo v sferi ponudnika (izvajalca), do povišanj pa je upravičen v primeru nepredvidljivih rasti cen, bi takšna situacija tudi za naročnika predstavljala nepredvideno okoliščino.

Vse navedeno v tem poglavju velja ne glede na to, ali je klavzula o določitvi cene določena na enoto mere, kot skupaj dogovorjena cena (pavšal) ali kot pogodba na ključ.

Naročnik pa ima tudi pravico odstopiti od pogodbe v primeru, da zahteva (če je upravičena) za plačilo razlike v ceni predstavlja precejšnje zvišanje.

4. Sklepno

Potrebno je poudariti, da pogodbeni stranki (tako naročnik kot tudi izbrani izvajalec) ob podpisu pogodbe prevzemata obveznosti izvedbe posamezne pogodbe, vključno z morebitnimi običajno predvidljivimi spremembami na trgu v času izvedbe posameznega javnega naročila. Naročnik mora pri izvedbi posameznega javnega naročila prav tako vedno slediti tudi temeljnim načelom javnega naročanja, med drugim načelu gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti, zaradi česar je primerno, da pred morebitno spremembo pogodbe brez izvedbe novega postopka javnega naročila, v katerem bi se konkurenca lahko odprla širše, preuči ustreznost oziroma smotrnost takšne spremembe. Predvsem naj to stori z vidika možnosti zagotavljanja zadostnih (dodatnih) finančnih sredstev in utemeljitvijo tovrstne spremembe, pri čemer bi lahko bilo spremembo cen zaradi dejavnikov, ki so morebiti nastali izključno na strani izvajalca ali celo v višini, ki presega nastalo nepredvideno situacijo na trgu, šteti za neutemeljeno oziroma negospodarno. Cene, ki so bile določene v postopkih javnih naročil, se tako praviloma ne bi smele spreminjati, razen izjemoma, če in ko je to mogoče v skladu tako z ZJN-3 kot OZ.

Sašo Matas
Generalni direktor